

ID: 38606

Bydlení dětí u rodičů

Odepřít zletilým dětem právo na bydlení u rodičů je možné jen v případě, že tyto mají možnost samostatně bydlet anebo v případě, že svého práva zneužívají ve vztahu k těm, kteří jim toto bydlení poskytují.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 26 Cdo 2666/2003, ze dne 15.4.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v ve věci žalobce R. S., zastoupeného advokátem, proti žalované B. S., zastoupené advokátem, o určení, že povinnost k vyklizení bytu není vázána na zajištění náhradního bytu, vedené u Okresního soudu Brno-venkov pod sp. zn. 7 C 506/2001, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 16. května 2002, č. j. 54 Co 146/2002-60, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud Brno-venkov (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 10. září 2001, č. j. 7 C 506/2001-48, určil, že „povinnost žalované B. S. vyklidit byt sestávající se ze 3 pokojů, kuchyně a příslušenství v 2. nadzemním podlaží domu č.p. 1248 ve Š. u B. (dále jen „předmětný byt“, resp. „byt“), a vyklizený byt odevzdat žalobci R. S., určená rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov v Brně č.j. 7 C 1207/91 ze dne 25.11.1992, není vázána na zajištění náhradního bytu a žalovaná je povinna vyklidit a odevzdat předmětný byt do 15-ti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí po zajištění náhradního ubytování“. Současně rozhodl o nákladech řízení účastníků.

K odvolání žalované Krajský soud v Brně jako soud odvolací rozsudkem ze dne 16. května 2002, č. j. 54 Co 146/2002-60, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl; současně rozhodl o nákladech řízení účastníků před soudy obou stupňů.

Po provedeném dokazování soudy obou stupňů vzaly za prokázáno, že žalobce a žalovaná jsou bývalí manželé, jejichž manželství bylo rozvedeno, žalovaná s dvěma tehdy nezletilými dcerami účastníků, které jí byly svěřeny pro dobu po rozvodu do výchovy, zůstala bydlet v předmětném bytě, který se nachází v rodinném domě, jehož výlučným vlastníkem byl a je žalobce. Pravomocným rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov č.j. 7 C 1207/91-26 ze dne 25.11.1992 byla žalovaná zavázána předmětný byt vyklidit a odevzdat žalobci do 15 dnů poté, co jí bude zajištěn náhradní byt. V odůvodnění zmíněného rozsudku soud uvedl, že žalovaná je bývalou manželkou žalobce, nemá jinou možnost bydlení a má ve výchově svěřeny dvě nezletilé děti, takže by bylo v rozporu s § 3 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), kdyby povinnost vyklizení nebyla vázána na bytovou náhradu v podobě náhradního bytu. Žalovaná platí žalobci na úhradu nákladů spojených s bydlením měsíčně 2.000 Kč. Mezi účastníky dochází ke konfliktům, které jsou oboustranné, a účastníci se vzájemně obviňují z jejich vyvolávání. Byt obývá žalovaná s nyní zletilou dcerou K. a jejím nezletilým dítětem.

Na základě těchto skutkových zjištění soud prvního stupně dovodil, že došlo ke změně poměrů odůvodňující určení, že povinnost žalované vyklidit byt není vázána na zajištění náhradního bytu, nýbrž na zajištění náhradního ubytování. Podstatnou změnu poměrů shledal v tom, že obě děti účastníků jsou již zletilé, dcera Klára sice v domě dosud bydlí, avšak vede si vlastní domácnost, nelze tedy zohledňovat poměry žalované tak, že má ve výchově nezletilé děti, což byla okolnost, k níž soud přihlížel v době, kdy rozhodoval o vyklizení bytu po zajištění náhradního bytu. Naproti tomu odvolací soud dospěl na podkladě týchž zjištění k závěru, že nedošlo k takové změně poměrů, která by odůvodňovala změnu formy bytové náhrady. Poukázal na to, že účastníci jsou nadále rozvedení manželé, nebylo prokázáno ani tvrzeno, že by žalovaná měla jinou možnost bydlení, žalovaná platí žalobci za bydlení v předmětném bytě (otázka přiměřenosti výše těchto plateb lze řešit v jiném řízení), nebyl prokázán výlučný podíl žalované na vzniku konfliktů mezi účastníky a sama skutečnost, že dříve nezletilé děti účastníků svěřené do péče žalované nabyly zletilosti, není podle názoru odvolacího soudu změnou oproti stavu, za něhož bylo rozhodováno o podmínkách vyklizení. K takové změně by podle odvolacího soudu došlo tehdy, pokud by se děti účastníků osamostatnily, přestaly žít společně s žalovanou a měly by uspokojenou svoji bytovou potřebu. Tento předpoklad v dané věci splněn není.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, v němž namítal, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a uplatnil tak dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“). Za stěžejní označil posouzení otázky, nakolik došlo ke změně poměrů, za nichž bylo původně (rozsudkem ze dne 25.11.1992) rozhodnuto o podmínkách vyklizení žalované z předmětného bytu. Poukázal na odůvodnění citovaného rozsudku, z něhož vyplývá, že jako vlastník domu má právo na ochranu svého vlastnictví, žalované nesvědčí žádný právní důvod k užívání předmětného bytu a pouze s ohledem na to, že jí byly svěřeny nezletilé děti účastníků do výchovy a že nebylo prokázáno, že má jinou možnost bydlení, dospěl soud k závěru, že by bylo v rozporu s ustanovením § 3 obč. zák., kdyby její povinnost k vyklizení nebyla vázána na zajištění náhradního bytu. Dovolatel vyjádřil souhlas se závěrem soudu prvního stupně, že v mezidobí nastala změna poměrů spočívající v tom, že žalobkyně nemá již ve výchově nezletilé děti, je sice patrně bez vlivu na zásadní vázanost povinnosti žalované byt vyklidit na poskytnutí bytové náhrady, na druhé straně je nutno k této skutečnosti přihlížet při posuzování, v jaké formě má být náhrada poskytnuta. Dovolatel vyjádřil zásadní nesouhlas s názorem odvolacího soudu, že až faktické osamostatnění dětí účastníků a ukončení jejich spoluzití se žalovanou by bylo změnou poměrů, za nichž bylo dovozeno právo žalované na zajištění náhradního bytu. Dovolatel se domnívá, že tato změna nastala již okamžikem dosažení zletilosti dětí, popřípadě okamžikem, kdy se děti staly schopnými žít se samy. Na děti zletilé a schopné se samy žít podle jeho názoru nelze oprávnění žalované k bydlení v bytě rozšiřovat. Pokud tedy bylo prokázáno, že ke dni vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně byly obě dcery účastníků zletilé a schopné osamostatnění, jedna z nich se skutečně odstěhovala a druhá (byť ve spoluzití v jednom bytě se žalovanou) vedla a vede svou vlastní domácnost, má dovolatel za to, že je nutno bytovou potřebu žalované posuzovat odlišně, a to tak, že jí jako jediné osobě náhradní ubytování postačí. Dovolatel je přesvědčen, že jeho vlastnické právo k domu je oproti právu žalované na bydlení právem natolik silnějším, že je změna formy bytové náhrady plně odůvodněna. Zároveň dovozuje, že otázka případného dalšího bydlení zletilé dcery K. v témže domě s bydlením žalované tamtéž již nikterak nesouvisí a že tato dcera žádný právní ani morální důvod k bydlení zde nemá. Z uvedených důvodů dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 2 o.s.ř.) a je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o.s.ř., neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o.s.ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Z ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o.s.ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlídnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k tzv. jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.). Existence uvedených vad nebyla tvrzena a z obsahu spisu tyto vady zjištěny nebyly.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. lze odvolacímu soudu vytknout, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Vzhledem k uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. a jeho obsahové konkretizaci půjde v dovolacím řízení o odpověď na otázku, zda změnu poměrů, v důsledku níž by trvání na zajištění náhradního bytu pro žalovanou bylo v rozporu s dobrými mravy, lze dovodit v případě, že děti účastníků, které byly v době své nezletilosti pro dobu po rozvodu svěřeny do výchovy rozvedeného manžela, jemuž bylo uloženo vyklidit byt po zajištění náhradního bytu, nabyly zletilosti a staly se způsobilými samostatně se žít.

Právní vztah, jenž je předmětem sporu v souzené věci, byl mezi účastníky založen pravomocným rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 25. 11. 1992, č. j. 7 C 1207/91-26, jímž byla žalované uložena povinnost byt vyklidit a vyklizený předat žalobci do patnácti dnů po zajištění náhradního bytu. Obsahem tohoto vztahu je právo žalované v předmětném bytě bydlet do zajištění stanovené bytové náhrady a tomu odpovídající povinnost žalobce výkon tohoto práva strpět (§ 712 odst. 6 věta první obč. zák.). Rovněž na výkon tohoto práva platí obecné ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák.

Podle § 3 odst. 1 obč. zák. výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Dobrými mravy se rozumí souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují určitou neměnnost,

vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. června 1997, sp. zn. 3 Cdo 69/96, uveřejněný pod č. 62 v sešitě č. 8 z roku 1997 časopisu Soudní judikatura).

Soudní praxe (srov. rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1980, pod pořadovým číslem 25) již dříve dovodila, že podle ustanovení § 80 písm. c/ o.s.ř. lze určit, že dříve uložená povinnost k vyklizení bytu není vázána na přidělení náhradního bytu (náhradního ubytování), došlo-li později (po právní moci rozhodnutí, jímž bylo rozhodnuto o vyklizení bytu po přidělení příslušné bytové náhrady) ke změně poměrů.

Právní názor v citovaném rozhodnutí uvedený je využitelný i poté, co s účinností od 1. ledna 1992 byl občanský zákoník novelizován zákonem č. 509/1991 Sb. O tom svědčí rozsudek ze dne 27. října 1999, sp. zn. 20 Cdo 1827/99, uveřejněný pod č. 45 v sešitě č. 7 z roku 2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž Nejvyšší soud dovodil, že za splnění předpokladu změny poměrů, v jejímž důsledku by výkon práva vyklizovaným (trvání na zajištění určené bytové náhrady jako na podmínce vyklizení) byl v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.), může soud - podle § 80 písm. c/ o.s.ř. - určit, že dříve uložená povinnost k vyklizení bytu není vázána na zajištění bytové náhrady (pro úvahu o změně poměrů je rozhodující porovnání stavu v době rozhodování soudu se stavem v době, kdy bylo rozhodnuto o vyklizení bytu s vázaností na zajištění náhradního bytu). V takovém řízení nejde o znovuprojednání věci; jeho podstatou je určení, zda výkon práv a povinností, tak, jak byly založeny předchozím rozhodnutím, není v důsledku později změněných poměrů na straně vyklizované osoby v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.). Je-li tomu tak, může soud tento nárok zcela odepřít, příp. rozhodnout o změně formy bytové náhrady. Zde je třeba připomenout, že po změnách, které byly v občanském zákoníku provedeny zákonem č. 509/1991 Sb., je rozhodování soudů o bytové náhradě rozhodováním ve věci samé, nikoli rozhodováním o lhůtě k plnění; lhůtou k vyklizení bytu je pouze příslušný časový úsek (do „patnácti dnů“ od právní moci rozsudku, do „patnácti dnů“ od zajištění náhradního bytu apod.), po jehož uplynutí je žalovaný povinen byt ve smyslu ustanovení § 160 odst. 1 a 3 o.s.ř. vyklidit (srov. rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1993, pod pořadovým číslem 28).

Při posuzování této věci nelze přehlédnout právní názor, vyjádřený v rozsudku bývalého Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Cz 3/63, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 44/1963, podle něhož „rodiče jsou povinni starat se o děti do doby, pokud nejsou s to žít se samy. Pod pojmem žít se nelze spatřovat jenom možnost vlastními silami nabývat prostředky nutné k obživě, ale je tam nutno zahrnout i potřebu bydlení. Pokud i tato složka péče rodičů o děti nemůže být kryta jinak, jsou rodiče povinni poskytovat bydlení i zletilým dětem. Odepřít zletilým dětem právo na bydlení u rodičů je možné jen v případech, že tyto mají možnost samostatně bydlet anebo v případě, že svého práva zneužívají ve vztahu k těm, kteří jim toto bydlení poskytují“.

Citovaný právní názor je použitelný i za současné hmotněprávní úpravy vztahů mezi rodiči a dětmi obsažené v § 85 zákona o rodině (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 1999, sp. zn. 26 Cdo 1909/98, a ze dne 16.3.2004, sp. zn. 26 Cdo 1903/2003).

S ohledem na citované závěry judikatury nelze přisvědčit názoru dovolatele, že změna poměrů odůvodňující změnu podmínek vyklizení nastala již okamžikem dosažení zletilosti dětí, popřípadě okamžikem, kdy se děti staly schopnými žít se samy, že otázka případného dalšího bydlení zletilé dcery K. v témže domě s bydlením žalované tamtéž již nikterak nesouvisí a že tato dcera žádný právní ani morální důvod k bydlení zde nemá. Z toho pak vyplývá správnost závěru odvolacího soudu, že v daném případě nedošlo k takové změně poměrů, která by zakládala stav, kdy podmínění povinnosti žalované vyklidit předmětný byt by představovalo rozpor s dobrými mravy ve smyslu § 3 obč. zák.

Napadený rozsudek je tedy z hlediska uplatněného dovolacího důvodu obsahově konkretizovaného dovolacími námitkami žalobce správný. Dovolací soud proto podle § 243a odst. 1 věty první a § 243b odst. 2 věty před středníkem o.s.ř. dovolání bez nařízení jednání zamítl.

Další články:

- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)